

Nr 132.

Ankom till riksdagens kansli den 21 maj 1935 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1935/1936 jämte en i ämnet väckt motion.

(4:e avd.)

Uti den till riksdagen avlätna, den 4 januari 1935 dagtecknade propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1935/1936 har Kungl. Maj:t, under åberopande av det vid propositionen under rubrik »Utgifterna. För flera huvudtitlar gemensamma frågor; 8. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl.» fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

dels godkänna de av departementschefen förordade grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1935/1936,

dels ock besluta,

att dyrtidstillägg åt befattningshavare och pensionärer vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, domänverket och statens reproduktionsanstalt eller vid av nämnda verk övertagna företag eller inrättningar samt dyrtidstillägg åt befattningshavare vid bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, stuteriväsendet, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt skola utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas, så ock att dyrtidstillägg åt de befattningshavare vid väg- och vattenbyggnadsväsendet, vilkas avlöningar bestridas av statens automobilskattemedelsfond, skola utgå av nämnda fond,

samt att, där arbetslönerna vid försvarsväsendets verkstäder och fabriker m. fl. anläggningar äro uppdelade i grundlöner och dyrtidstillägg, kostnaderna för dyrtidstilläggen skola bestridas från vederbörande underhålls- eller anskaffningsanslag.

I enlighet med grunderna för kamrarnas remiss av statsverkspropositionen behandlar utskottet denna framställning med undantag av de delar, som beröra befattningshavare under jordbruksdepartementet samt pensionsstaterna.

Vidare har Kungl. Maj:t i förutnämnda, den 4 januari 1935 dagtecknade proposition (nr 1) under de huvudtitlar, vilka äro föremål för statsutskottets behandling, föreslagit riksdagen att till bestridande av kostnader för dyrtidstillägg för budgetåret 1935/1936 såsom förslagsanslag anvisa

under andra huvudtiteln.....	kronor	950,000
» tredje »	»	135,000
» fjärde »		
försvarsdepartementet	kronor	25,000
lantförsvaret	»	2,650,000
sjöförsvaret	»	1,050,000
flygvapnet	»	110,000
» femte huvudtiteln	»	3,835,000
» sjätte »	»	3,500,000
» sjunde »	»	95,000
» åttonde »	»	1,650,000
» tionde »	»	5,600,000
		610,000.

I anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag har herr *E. Bengtsson* i Kullen m. fl. i en inom andra kammaren väckt motion, nr 275, hemställt, att riksdagen måtte besluta om sådan ändring i de av Kungl. Maj:t föreslagna grunderna för dyrtidstilläggens utgående

att å s. k. nyreglerade avlöning dyrtidstilläggen helt slopas;

att å s. k. oregerad avlöning procenttalet för dyrtidstillägget utgår med $\frac{1}{3}$ av talet för levnadskostnadsökningen enligt socialstyrelsens index, varvid procenttalet i förekommande fall avjämnas till närmast lägre hela tal, dock med den begränsningen, att det maximibelopp, å vilket dyrtidstillägg må utgå, fastställas till 500 kronor per månad;

att beträffande tjänstepensioner och familjepensioner det dyrtidstillägg, som skall utgå, sänkes i relation till den sänkning och maximering, som ovan föreslagits för s. k. icke reglerad avlöning.

Denna motion har av utskottet behandlats i de delar, den berör statsutskottets verksamhetsområde.

Enligt de av 1923 och 1925 års riksdagar antagna grunderna utgå dyrtidstilläggen med vissa procent å månadslönen. Beträffande befattningshavare med oregerad avlöning är procenttalet för dyrtidstillägget lika med hälften av talet för levnadskostnadsökningen enligt socialstyrelsens index, därvid procenttalet i förekommande fall avjämnas till närmast lägre hela tal. För befattningshavare med nyreglerad avlöning utgår dyrtidstillägget efter ett 18 enheter lägre procenttal. Förhöjning av dyrtidstillägget på grund av försörjningsplikt gent emot barn under 16 års ålder tillkommer befattningshavare vid oregerade verk med 5 kronor och vid reglerade verk med 4 kronor för månad och barn. För befattnings-

havare under 25 år och utan försörjningsplikt, som nu nämnts, nedsättes dyrtidstillägget med en tiondel. Vid levnadskostnadsindex av 155 eller 154 — det indextal varmed departementschefen räknat för nästkommande budgetår — blir procenttalet för dyrtidstillägget enligt dessa regler 27 vid oreglerade verk och (27—18=) 9 vid nyreglerade verk.

1931 års riksdag beslöt beträffande dyrtidstillägg under budgetåret 1931/1932, att, om gällande levnadskostnadsindex under sagda budgetår nedginge under siffran 160, dyrtidstillägg likväl skulle beräknas efter sistnämnda siffra.

För budgetåret 1932/1933 gällde på grund av 1932 års riksdags beslut, att dyrtidstilläggen skulle utgå efter ett fast indextal av 156. Därjämte stadgades en avvikelse beträffande de maximibelopp för månad, å vilka enligt 1923 års grunder dyrtidstillägg må utgå. Ifrågavarande maximibelopp fastställdes för nyreglerad avlöning till 700 kronor i månaden (i stället för 800 kronor) och för oreglerad avlöning till 600 kronor i månaden (i stället för 650 kronor).

1933 års riksdags beslut om dyrtidstillägg under budgetåret 1933/1934 innebar väsentligen en återgång till förut gällande grunder för dyrtidstilläggens fastställande. Dyrtidstilläggen skulle under detta budgetår utgå efter en kvartalsvis rörlig index och i övrigt i huvudsak enligt de vid 1923 och 1925 års riksdagar fastställda grunderna, dock med den avvikelsen, att, i vad avsåge bestämmande av viss maximigräns för dyrtidstilläggen, de grunder, som härutinnan fastställdes av 1932 års riksdag, skulle oförändrade tillämpas under budgetåret 1933/1934.

De grunder för dyrtidstilläggens fastställande, som sålunda beslutades av 1933 års riksdag, blevo på förslag av Kungl. Maj:t av sistlidet års riksdag godkända att lända till efterrättelse även för budgetåret 1934/1935.

Departementschefen, som icke ansett sig böra föreslå någon ändring i gällande allmänna grunder för dyrtidstilläggen, har förordat, att dyrtidstilläggen bestämmas att jämväl för budgetåret 1935/1936 utgå enligt förut återgivna, vid 1923 och 1925 års riksdagar antagna allmänna grunder samt att nu gällande maximeringsföreskrifter vinna fortsatt tillämpning under nästa budgetår. Anslagen för dyrtidstillägg hava beräknats med utgångspunkt från en levnadskostnadsindex av 154.

I gällande föreskrifter angående de medel, från vilka dyrtidstillägg skola bestridas, har departementschefen icke föreslagit andra ändringar än sådana, som betingas, såvitt nu är i fråga, av vissa omläggningar beträffande bestridandet av kostnaderna för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt beträffande redovisningen å riksstaten av utgifter för patent- och registreringsverket.

I detta avseende anför departementschefen följande:

Enligt ett av chefen för kommunikationsdepartementet under sjätte huvudtiteln framlagt förslag skola utgifterna för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sin helhet, med undantag blott för avlöningar till över-

direktören samt till befattningshavare vid styrelsens järnvägsbyrå, utgå av automobilskattemedel. I anslutning härtill böra ifrågavarande utbetalningsföreskrifter ändras därhän, att för de befattningshavare i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vilkas avlöningar avföras å statens automobilskattemedelsfond, dyrtidstillägget bestrides i enahanda ordning.

Såsom vid finansplanens framläggande meddelats, innefattar riksstatsförslaget vidare, att den för patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel anordnade specialbudgeten skall upplösas och att följaktligen utgifterna för patent- och registreringsverket, däribland även dyrtidstillägg å avlöningar och pensioner, skola avföras å anslag på riksstaten. Den nu gällande bestämmelsen om bestridande av dyrtidstillägg vid patent- och registreringsverket bör därför utgå ur utbetalningsföreskrifterna, varefter ifrågavarande dyrtidstillägg komma att belasta vederbörliga anslag å tionde och elfte huvudtitlarna.

Verkställda beräkningar rörande kostnaderna för dyrtidstillägg enligt de av departementschefen föreslagna grunderna utvisa, att dessa kostnader belöpa sig till sammanlagt 59.2 miljoner kronor, varav 15.7 miljoner kronor för befattningshavare och pensionärer vid affärsverken samt 43.5 miljoner kronor för övriga till dyrtidstillägg berättigade. Sistnämnda summa fördelar sig sålunda:

		Milj. kr.
1.	Allmänna anslagen till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst å huvudtitlarna II—X och XIII:	Milj. kr.
	Justitiedepartementet	0.950
	Utrikesdepartementet	0.135
	Försvarsdepartementet	Milj. kr.
	Departementet	0.025
	Lantförsvaret	2.650
	Sjöförsvaret	1.050
	Flygvapnet	0.110
	Socialdepartementet	3.835
	Kommunikationsdepartementet	3.500
	Finansdepartementet	0.095
	Ecklesiastikdepartementet	1.650
	Jordbruksdepartementet	5.600
	Handelsdepartementet	0.800
	Riksdagens verk	0.610
		0.049
		17.2
2.	Anslaget till dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter	18.0
3.	Anslagen till dyrtidstillägg åt f. d. civila och militära befattningshavare samt åt deras änkor och barn m. fl.	6.7
4.	Anslaget till dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare	1.0
5.	Anslagsposter till dyrtidstillägg, ingående i andra anslag	0.5
6.	Anslagsposter till dyrtidstillägg, som täckas av medel å specialbudgeter	0.1
		Summa 43.5.

Departementschefen har jämväl anmält en av riksdagen väckt fråga om viss ändring i grunderna för dyrtidstillägg åt personal på indragningsstat.

Detta spörsmål, som uppmärksammats av riksdagens revisorer, gjordes vid 1934 års riksdag till föremål för två inom riksdagen väckta motioner (I:198 och II:165). I ett över dessa motioner till statsutskottet avgivet yttrande tillstyrkte statskontoret genomförandet av det i motionerna i besparingssyfte framkomna förslaget, att befattningshavare å indragningsstat med oreglerad avlöning, som åtnjuter pensionsförhöjning, i dyrtidstilläggshänseende skall behandlas efter samma grunder som befattningshavare å indragningsstat med reglerad lön. I skrivelse den 1 juni 1934, nr 284, uttalade riksdagen, att riksdagen ansåge förslaget förtjänt av beaktande och att riksdagen förväntade, att åtgärder i denna riktning vidtoges av Kungl. Maj:t.

I anledning av vad riksdagen sålunda anfört har detta spörsmål upptagits till övervägande inom finansdepartementet. Huvudsakligen två utvägar hava därvid — yttrar departementschefen — syntts stå till buds för frågans lösning. Antingen borde den ifrågavarande befattningshavare nu tillkommande rätten att uppbära pensionsförhöjning I borttagas. Eller ock borde dyrtidstillägg till befattningshavare, varom här vore fråga, bestämmas att utgå efter de för tjänstemän med nyreglerade löner gällande reglerna. En lösning efter den förra linjen skulle medföra större besparing men syntes kunna komma att åtminstone i vissa fall träffa de befattningshavare det här gäller oskäligt hårt. På grund härav hade det senare alternativet lagts till grund för ett inom departementet upprättat förslag till författning i ämnet.

Över författningsförslaget hava statskontoret och riksräkenskapsverket efter remiss avgivit utlåtanden, varvid förslaget lämnats utan erinran.

Därest riksdagen — yttrar departementschefen vidare — icke uttalar erinran mot den lösning av förevarande fråga, som innefattas i oförändrade förslag, torde i anslutning därtill kungörelse i ämnet böra utfärdas att träda i kraft den 1 juli 1935.

Utskottet.

Utskottet har funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, att dyrtidstilläggen under nästkommande budgetår bestämmas utgå efter samma grunder, som gälla för innevarande budgetår. Med denna ståndpunkt kan utskottet alltså icke biträda det i väckt motion framförda förslaget om ändring i de allmänna grunderna för dyrtidstilläggens utgående.

Vid beräkningen av anslag till dyrtidstillägg för nästkommande budgetår har utskottet ej funnit anledning frångå det av Kungl. Maj:t till utgångspunkt tagna medelindexet 154.

Vad angår anslagsbeloppens storlek har utskottet funnit sig böra tillstyrka den ändringen i Kungl. Maj:ts förslag, att sjätte huvudtitelns anslag höjes med 10,000 kronor till 105,000 kronor med anledning av att

riksdagen numera beslutat, att av avlöningarna för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen allenast avlöningarna för styrelsens väg-, bro- och trafikinspektion skola bestridas av automobilskattemedel.

Vad departementschefen anfört beträffande ändring i grunderna för dyrtidstillägg åt personal å indragningsstat föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

a) att riksdagen, med avslag å herr Bengtssons i Kullen m. fl. motion II: 275 i här behandlade delar, må beträffande befattningshavare, hörande under andra—åttonde samt tionde huvudtitlarna ävensom allmänna indragningsstaten, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1935 förordade grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1935/1936;

b) för budgetåret 1935/1936 såsom förslagsanslag anvisa till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst

under andra	huvudtiteln	kronor	950,000
» tredje	»	»	135,000
» fjärde	» försvarsdepar- tementet	»	25,000
» »	» lanförsvaret	»	2,650,000
» »	» sjöförsvaret	»	1,050,000
» »	» flygvapnet	»	110,000
» femte	»	»	3,500,000
» sjätte	»	»	105,000
» sjunde	»	»	1,650,000
» åttonde	»	»	5,600,000
» tionde	»	»	610,000;

c) besluta,

att dyrtidstillägg åt befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, eller vid av nämnda verk övertagna företag eller inrättningar samt dyrtidstillägg åt befattningshavare vid bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen och försäkringsinspektionen skola utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas, så ock att dyr-

tidstillägg åt de befattningshavare vid väg- och vattenbyggnadsväsendet, vilkas avlöningar bestridas av statens automobilskattemedelsfond, skola utgå av nämnda fond.

samt att, där arbetslönerna vid försvarsväsendets verkstäder och fabriker m. fl. anläggningar äro uppdelade i grundlöner och dyrtidstillägg, kostnaderna för dyrtidstilläggen skola bestridas från vederbörande underhålls- eller anskaffningsanslag.

Stockholm den 21 maj 1935.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 131.